

Temaforløb: Det besværlige liv

Bag om teksterne - lærerfaglige refleksioner

- Teksternes potentiale og udfordringer – en lærerfaglig analyse og fortolkning af digtet
- Sproglige observationer: nabosproget

Caspar Erics digt fra 2023 er et svært og udfordrende digt – også for studerende, der har dansk som førstesprog – men det er også et interessant digt. Digtet begynder med to konkrete barndomserindringer. I den ene bliver jeget kastet op et pissoir af to venner. Derefter følger en fortælling om fysisk vold i 2. klasse, hvor jeget fortæller moren, at Kenneth har nikket ham en skalle. To voldsomme begivenheder for et barn i 2. klasse (ca. 8-9 år). Det centrale er imidlertid morens reaktion: ”De satans børn”. En meget nedsættende og stigmatiserende dom over børn i den alder (de er satans afkom – ondskaben i egen person), men moren er sikkert både fortvivlet og handlingslammet i situationen. Jeget husker tilsyneladende ikke, at moren var opmærksom på, hvordan han havde det. Hun projicerer følelsen ud og finder en skyldig. Vendepunktet i digtet indtræffer i den verslinje, hvor han senere erkender, at Kenneth også var et offer: et offer for de socioøkonomiske omstændigheder i familien, kan man sige. To erkendelser toner frem: Kenneth får en lussing foran klassen og familien lejer deres TV. Digtets verber skifter til nutid, og vi er nu i tankerne hos det ældre og mere vidende lyriske jeg. Oplevelser i barndommen har bevirket, at han har en trang til hævn, og at han tænker om andre mennesker, om de vil ham noget ondt. Altså en blanding af aggressive hævnfølelser og en grundlæggende mistillid over for andre mennesker. Man overdriver ikke ved at konstatere, at han er traumatiseret, og at relationen til andre mennesker for altid vil være besværliggjort. Men konklusionen er, at vi har to ofre: Jeget og Kenneth. Kenneth er ikke satans afkom, en ondskabsfuld gerningsmand, som frit vælger at være ond. Hans aggressive følelser over for faderen blev projekteret over på et let bytte, der sikkert også havde provokeret ham (kaldt ham noget, dvs. brugt skældsord mod ham). Efter at jeget har genbesøgt barndommen, vender jeget sig mod refleksionen, spørgsmålene og modtageren: Undskyld, at jeg altid taler så hårdt, siger han til læseren. Han erkender, at han har en kærlighed til voldsfantasier, der på samme tid også smerter, fordi han godt ved, at det er forkert og etisk uacceptabelt. De ambivalente følelser, der river og flår i ham, sidder fast i hans cerebellum (dvs. lillehjernen), og de bringer ham ud af balance. Digtet slutter med to fremsættende sætninger, der konstaterer, at begreberne handicappede og spasser (stærkt nedsættende sprogbrug) kan bruges om alle, der har været offer for overgreb og vold. Titlen og undertitlen på digtsamlingen er netop ”Nye balancer - Handicapdigte”, altså digte til

og om alle de mennesker, der kæmper med tilværelsens mange skyggesider og med at finde de mange balancer i livet. Digtet søger at genvinde (reclaim) og tilføje nye dimensioner til begrebet spasser, der også - ifølge digtet - bør kunne anvendes om alle med en fysisk eller psykisk dysfunktion.

Vil man forfølge et biografisk og perspektiverende spor i læsningen af digtet, kan man med fordel lytte til nedenstående podcast, som er et spændende interview med forfatteren.

Ordbog og sproglig opmærksomhed:

Pissoir: toilet/wc til mænd

Cerebellum: Lillehjernen (skader i lillehjernen kan føre til problemer med svimmelhed og med at holde balancen)

Spasser: stærkt nedsættende ord om en person med et fysisk eller psykisk handicap

Kortere begrundelse for potentialet i de to andre tekster:

Lena Sjöberg: "HON"

I digtet præsenteres vi for modsætningen og spaltningen mellem den gode og onde side af personligheden, mellem et socialt og etisk "jeg" og et selvisk og aggressivt "hun". I første strofe bemærker vi gentagelserne "och...", som giver digtet rytme og en opremsning af personens dårlige sider: helt konkrete hændelser fra hverdagen, fx at skrike, smække med døren, at glemme alt om de personer, hun har såret. Følelserne bliver personificerede gennem tiltaleformen "hun hilser på mig" og "da vil hun styre og bestemme". I anden strofe fortsætter personifikationen og dermed beskrivelsen af de situationer, hvor "hun" har overtaget. Jeg ved, hvor hun bor, og at hun hilser på jeg, når hun er svag. Også i strofe 2 gentages "och...", dog kun to gange i denne strofe, igen tilfører de rytme til teksten.

Ord:

och inte tänka ett dugg på dom: og ikke tænke en smule på dem

Lina Undrum Mariussen: "Uden titel"

Søskenderelationer kan være problematiske og præget af jalousi og misundelse, men de kan også være det modsatte. Søskende kan være tæt forbundne gennem et særligt fortroligt og kærligt bånd, som kun opstår mellem personer, som har levet tæt sammen i en familie. Man har set hinanden

vokse og forandres fysisk og psykisk. Digtet af L. Mariussen giver et fint indblik i de stemninger, følelser og tanker, som man kan opleve i en søskenderelation. Teksten indeholder mange metaforer og sammenligninger, som gør den flertydig og åben for fortolkning. Hvad betyder de to lyse streger i forældrenes ansigt? Hvad betyder sammenligningerne, når storesøsteren beskriver sig selv som den stille moses grønalger, som kryber langs søsteren? Og når lillesøsterens sammenlignes med en (træ)stamme, som strækker sig langs med bakken? En fortolkning kunne tage udgangspunkt i jegets fortrolighed med naturen, hvor hun som barn legede og spiste dens rødder og græs. Denne forbundethed med og følen-sig-hjemme i natur overfører jeget gennem naturmetaforerne til at karakterisere den for hende overraskende stærke og kærlige relation til søsteren. Digtet formidler indsigt i den erkendelsesproces, som sikkert mange søskende kan genkende: man føler sig stærk alene, som centrum i universet, men pludselig rystes den trygge og fortrolige verdensorden. Man får en lillesøster eller -bror, der betyder, at man må genopfinde sig selv i en familie, hvor forældrene pludselig har to lyse streger i ansigtet frem for kun en lys streg.

Ordbog:

Brådjup: (adj.) "Stejl dyb" er et sømandsudtryk for et farvand eller en grund, der falder brat af mod havet, så man hurtigt kommer fra lavt vand til dybt vand.

Styrtmørk: (adj.) ordet findes ikke på norsk. En nydannelse af forfatteren, der beskriver en brat overgang fra lys til mørke

grønske: (subs.) betegnelse for forsk. planter (især små grønalger), der danner et grønt, slimet lag på overfladen af (stillestaaende) vand (ordnet.dk)

sukke av fukt: den lyd, der fremkommer, når en støvle trækkes op af mudder eller en mose – fx lydordet svup!

Litteratur og links

Podcast: Interview med Caspar Eric, august 2025

For to år siden blev han tildelt Danmarks største lyrikpris - nu siger han farvel som digter. Vært Nanna Mogensen er taget på hjemmebesøg hos Caspar Eric for at høre hvorfor. De to taler om

Styrk sprogforståelsen med nordisk lyrik, 2026

vrede, anmeldernes fordomme og forandrende litteratur. Du får også smagsprøver på den nye digtsamling 'Crip', der altså skal blive den sidste.

<https://www.dr.dk/lyd/p1/skoenlitteratur/skoenlitteratur-2025/farvelpoesi-fra-caspar-eric-11032503343>

Anmeldelser af Lina Undrum Mariussens digte:

<https://oktober.no/finne-deg-der-inne-og-hente-deg-ut>